

Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskola

Szabadnapos Ariadné

DLA-mestermunka leírása

Nagy Róbert

2015

Témavezető: Dr. habil, CSc. Peternák Miklós tanszékvezető egyetemi tanár

A **Szabadnapos Ariadné** című helyspecifikus installációt Sopronban,¹ a Központi Bányászati Múzeum Élménybánya kiállítóterében építettem fel. A műegyüttes 2010. november 12 – 23. között volt látható.

Az épülőben levő projektalapú installációm számára jól megtalált, inspiráló helyszínné lett a bányamúzeum pincéjében kialakított ún. „élménybánya” foglalkoztató- és játszótér. A múzeum ismertetőjében a létesítményt 5-12 éves korú gyermekeknek ajánlja. Céljuk, a bányászat és a földalatti világ „élményesített” megismertetése a kiállítás látogatókkal.² A helyet, mint egy talált tárgyat használtam fel arra, hogy munkáimat elhelyezem benne. A pince múzeumi szerepben már egy újrahasznosított tér: eredeti funkcióját kissé átszabva lett bányát utánzó járatrendszer, kulissza-bánya. A Szabadnapos Ariadné kapcsán ez az újrahasznosítás átértelmezése, azaz egy soproni palota múzeummá alakított pincéjének felhasználása képzőművészeti kiállítás céljára. *„Mindez ráadásul úgy történik, hogy a meglévő bányamúzeumi kontextusba infiltrálódva, az eredeti funkciókat meghagyva illetve alkalmasint bizonyos adottságokat átfunkcionálva valósul meg az új mű, s e különleges lehetőség, a „kiállítás a kiállításban”* - mondta Peternák Miklós témavezetőm, a kiállítást megnyitó beszédében.³ *Szabadnapos Ariadné*, fonál nincs – a bejáratnál térkép van, – amelyen nyomon követhető, hogy hol mit találunk.⁴ A mestermunka hét részből áll.

1. Szabadnapos Ariadné, animáció, 5:25 min.⁵

A pincszintre megérkezve az első teremben filmvetítő található. Itt mutattam be a Szabadnapos Ariadné című animációs filmet.⁶ Technikája az ún. 2 és fél D animáció, azaz a 2D-s digitális felvételeket és az azokból felépített fotószekvenciákat a 3D-s térbe helyeztem. A film első felében – két és fél perc hosszú belső montázsban – a kamera a szaúd-arábiai sivatagot pásztázza madárnézetből. Alattunk a sivatagban hatalmas, kör alakú, zölden viruló („édeni”) kultúrtáj-részleteket látunk. Némelyik körkorong a tengelye körül forog; megidézve ezzel Marcel Duchamp illuzionisztikus rotoreliefjeit. A virtuális valóság kameráját a változásra, mozgásra érzékenyítettem, azaz az körkorongok rotációját figyeli. A szemlélőben kis idő után mindez azt a meggyőződést erősíti, mintha egy pásztázó robotrepülőgép black

¹ Szabadnapos Ariadné - Időszaki kiállítás az Élménybányában <http://www.kbm.hu/hu/node/321> Utolsó látogatás: 2015. 09. 24.

² A kiállítótérrel lásd: Élménybánya <http://www.kbm.hu/hu/node/317> Utolsó látogatás: 2015. 09.

³ A kiállítás megnyitóján elhangzott szöveg szerkesztett változata a Balkon Kortárs művészeti folyóirat 2010. 11. – 12. számában olvasható (16. – 18. o.). Peternák Miklós: Ariadné látogatása Platón barlangjában. Nagy Róbert: Szabadnapos Ariadné. Központi Bányászati Múzeum Sopron, Élménybánya kiállítóter, 2010. nov. 12. – 23.

http://issuu.com/elntree/docs/balkon_2010_11_12 Utolsó látogatás: 2015. 09.

Peternák Miklóssal a kiállítás megnyitója után készült interjú megtekinthető:

<https://www.youtube.com/watch?v=WNdlBBLpOE> Utolsó látogatás: 2015. 09. 24.

⁴ Lásd: 1. sz. kép.

⁵ Lásd: 2. sz. kép

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=7noOcz3LCt8> Utolsó látogatás: 2015. 09. 24.

box felvételét látná; ezt erősíti a kompozitált hang környezet is. Egy radarképernyőre emlékeztető forgó korongkert szétnyílik, ami a felvevőgépet elragadja; csákányok süvítenek el a mélység felé zuhanó kamera mellett. A fenn-lenn téri viszony hirtelen összekuszálódik, amikor egy Alak jelenik meg a sötétben egy lámpás sisakkal⁷ a fején; lapátjával - csákányával a fölötte levő mennyezetet bontja. A fényoszóróként működő maszkból áradó fény sugar szándékom szerint azt az érzetet erősíti, hogy itt egy kutató lényt látunk: ezzel a szerkezettel világítja meg azt, amit néz, és amit csinál. A föld mélyébe ássa be magát, és így jut el az égig. A sötétségben alatta és körülötte égszínkéék fénykörök, égi kutak jelennek meg, a fodrozódó vízfelületen a báránnyelűs égboltozat tükröződik. A kútásás a kutatás analógiája is. Az animáció hurok-szerkezetű. A csákányos Alak afféle fiktív énkép-variáció. A teljes azonosulás pozíciójának felvétele ez, az írói/olvasói távolság hiánya, amikor is lehetetlen bárminemű kívül helyezkedés, rálátás. A narratív történetváz egyik inspirációs forrása, Lázár Ervin A bolond kútásás című írása volt.⁸ Értelmezésemben a kútásás a kutatás analógiája. A műegyüttes további darabjaiban az animáció virtuális világát fordítom ki, illetve át a valós térbe; objektként, újabb animációként, különféle installációkba implantálva.

2. Zoetrope, objekt⁹

Az élménybánya kiállítás zoetrope-ját átalakítottam. Egy tíz centiméter magas papírfigurát helyeztem a pörgethető objekt középpontjába; sisakjából led lámpa fénye árad, és világítja be a zoetrope szalagját. Azon a kiállítás látogató aktív részvételével (pörgetés) egy csákányt látunk repülni – forogni a fekete térben – a világ az Alakkal együtt, és körülötte forog. Alatta egy koncentrikus körökből álló mini homokbuckát láthatunk. Az animációból az a pillanatnyi állapot elevenedik - jelenik meg, amikor is felső és alsó világok között vagyunk, már nem itt és még nem ott.

3. Filmnyelvi variáció I – II., 2 és fél D animáció, 4:57 min.¹⁰

A kiállítóteremben a bányajaratok illúzióját a faoszlopok - bányadúcok, és a közük falszerűen applikált drapériákkal (fekete posztó) érték el. Ezt két helyütt kibontottam, és két darab nagyméretű Lcd monitort

---

⁷ A lámpás sisak-objektet (Scope) 2002-ben készítettem; melyet a Te is arra gondolsz, amire én? (c-print, 95 x 95 cm, 2002.) című munkámnál használtam először. Lásd: <http://www.nagyrobert.com/p/2002-kepsor.html> Utolsó látogatás: 2015. 09. 24. Majd az objektet 2009-ben, a Féregjárat című helyspecifikus installációmban mutattam be. Nagy Róbert: Féregjárat. Szombathelyi Képtár, Szombathely, 2009. szept. 9 – 25. Lásd: <http://www.nagyrobert.com/p/2012-keptar-csigalepcsohaj.html> Utolsó látogatás: 2015. 09. 24. Itt vetítettem az Elágazó ösvények kertje című animációt, (3:39. min.) melyben a sisakot először láthatjuk működés közben. Lásd: <https://www.youtube.com/watch?v=5fJAJWiFi8E> Utolsó látogatás: 2015. 09. 24. A Scope meghatározásom szerint egy olyan eszköz, amivel vizsgálni - megfigyelni lehet mindazt, ami körülöleli a valós és virtuális terünket.

⁸ In: Lázár Ervin: Buddha szomorú. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1973. <http://www.szepi.hu/irodalom/lazar/buddha/buddha20.html> Utolsó látogatás: 2015. 09. 24.

⁹ Lásd: 3. sz. kép.

¹⁰ Lásd: 4. sz. kép.

illesztettem a kulisszafalba. Ezáltal az élménybányában újabb, oldalirányú térnajáratok keletkeztek. A filmnyelvi variáció I – II. című animációkban végtelenítve azt láthattuk, ahogy az Alak a belülről világító scope-pal a fején a fekete térben keres, bolyong. Az állóképekből összeállított fotószekvenciák képkocka száma minimális, (12/fps) ezért a kutatót szaggatottan, kissé jelenésszerűnek látjuk.¹¹ A földön egyszer csak észrevesz valamit, felveszi és azt a maszk fényében kezében tartva nézi - vizsgálja. Hogy mit is talált, lát (hatott) azt a mozgóképekben nem jelenítettem meg.

4. Kutak, installáció¹²

... „Mi mást akarhatnék csinálni? Hát kutat! ...

... a kútásó felnézett a sötétből, kicsit elvakította a becsillanó kerek égdarab, ...¹³

A élménybánya legnagyobb alapterületű kiöblösödésében (4,5 x 4,5 m) építettem fel a Kutak installációt. A térben öt darab, különböző magasságú és átmérőjű kör formájú fehér tálcát helyeztem el. A tálcákba egy centiméter mélységben vizet töltöttem; majd ezekre egy felhő-animációt. projektáltam¹⁴ A vízfelület a rávetített mozgóképet a pince dongaboltozatára tükrözte. A kettős látvány (lenn és fenn) koncentrikusan hullámzott, mert a tálcák fölé függesztett bádoggödörökből víz csöpögött.

5. Periscope, objekt¹⁵

A rétegelt lemezből épített periscope felső tükre helyére egy netbook monitorát helyeztem. A futatott animáció interaktív, azaz a scope forgatásának megfelelően változott a kép. A Szabadnapos Ariadné animációban már látott Szaúd-Arábia öntözött kertjeit madártávlatból figyelhettük meg.

6. Csille, fényinstalláció¹⁶

A kijáráthoz hat méter hosszú számboltíves bányafolyosó vezet. Itt egy sínre szerelt, fából készített csillét tolhatunk keresztül. A folyosót drapériával választottam el. Az eredeti félhomályt mozgásérzékelős reflektorokkal fényfolyosóvá változtattam.

7. A bolond kútásó, hanginstalláció I-II., bányatelefonok¹⁷

A kiállítótérben elhelyezett bányatelefonok kagylóin keresztül az élménybánya célközönsége (gyerekek) eredeti funkciójuk szerint számot adhatnak a kiállítótérben szerzett friss ismereteikről; válaszaikat

---

¹¹ A variációkban az Elágazó ösvények kertje című animációm (2009) fotószekvenciáit recikláltam, egyidejűleg egy újabb kontextus jött létre.

¹² Lásd: 5. sz. kép.

¹³ A részlet, Lázár Ervin: A bolond kútásó című művéből származik.

¹⁴ A felvételt repülőgép ablakából készítettem. Szikrázó napsütésben alattunk felhők, árnyékok a hullámzó óceánra vetült.

¹⁵ Lásd: 6. sz. kép.

¹⁶ Lásd: 7. sz. kép.

¹⁷ Lásd: 8. sz. kép.

nyomógombokon keresztül adhatják meg. A berendezések interaktív lehetőségeivel nem éltem, de használtam a telefon médiumát. Mindkettőben A bolond kútásó volt hallható, két színművész különböző előadásában. Ezáltal feltártam saját inspirációs forrásaim egy részét is.

Ariadné Szabadnapos; az élménybányában élményeket bányászhattunk!

A Balkon Kortárs művészeti folyóirat egy online, interaktív pdf dokumentumot, egy Ballont állított össze a kiállítás dokumentációjából.¹⁸ A kiállítás teljes dokumentációja szerzői blogomon tekinthető meg.¹⁹

---

¹⁸ Lásd: http://www.balkon.hu/ballon/2010/ballon_15_2010.pdf Utolsó látogatás: 2015. 09. 24.

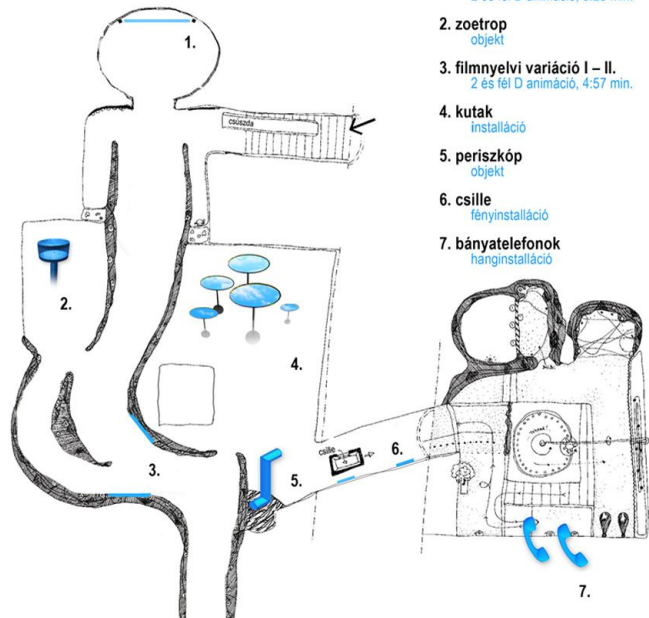
¹⁹ <http://www.nagyrobert.com/p/szabadnapos-ariadne.html>

Szabadnapos Ariadné, helyspecifikus installáció, fotódokumentáció

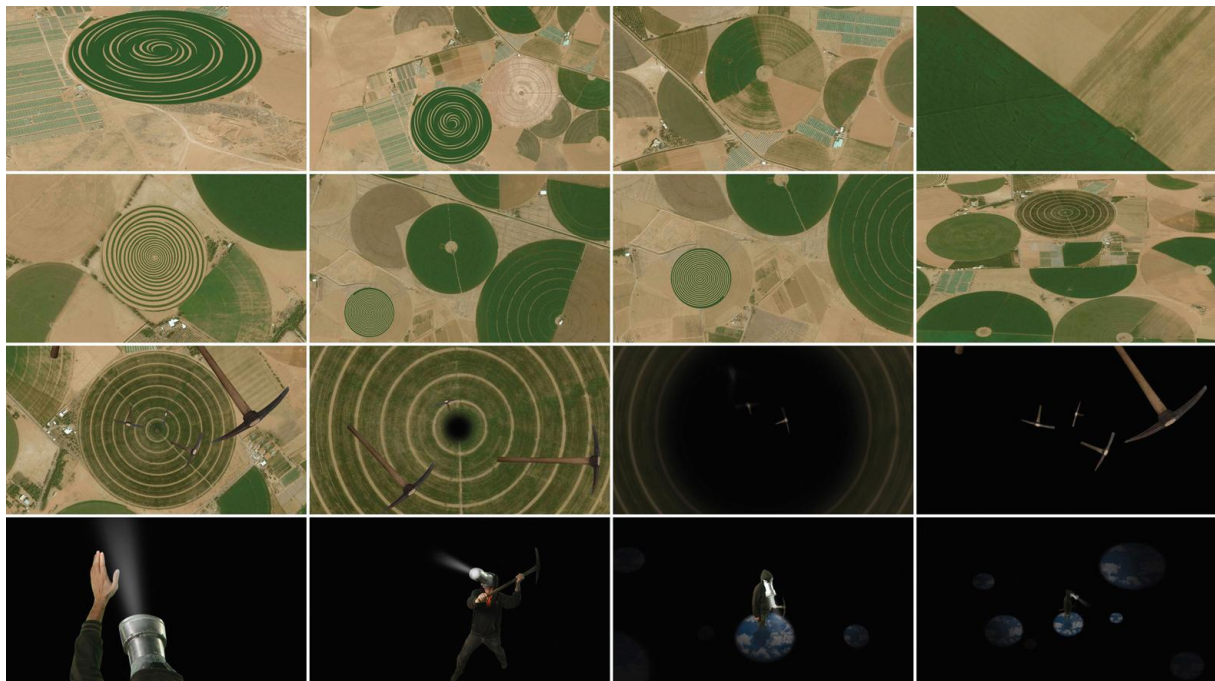
Központi Bányászati Múzeum Sopron, Élménybánya kiállítótér, 2010. 11. 12. – 23.

Szabadnapos Ariadné, bányatérkép

1. sz. kép: Szabadnapos Ariadné, bányatérkép, vetítőterem

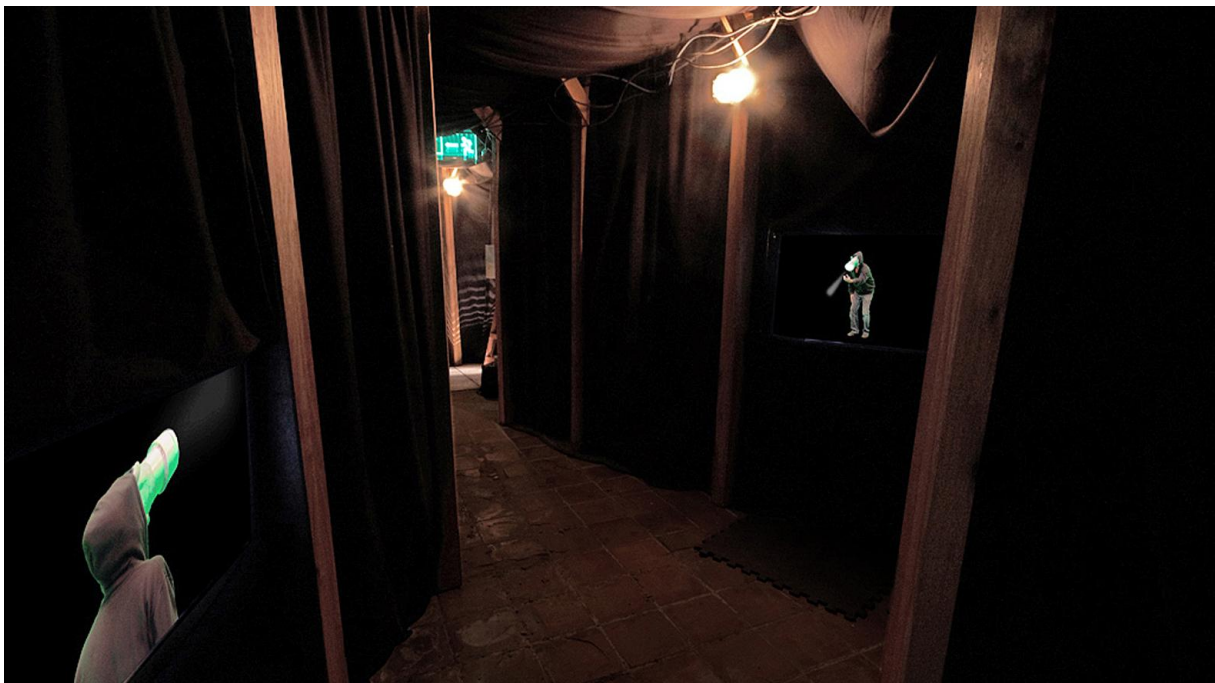

2. sz. kép: Szabadnapos Ariadné, filmképek, 2 és fél D animáció, 5:25 min.

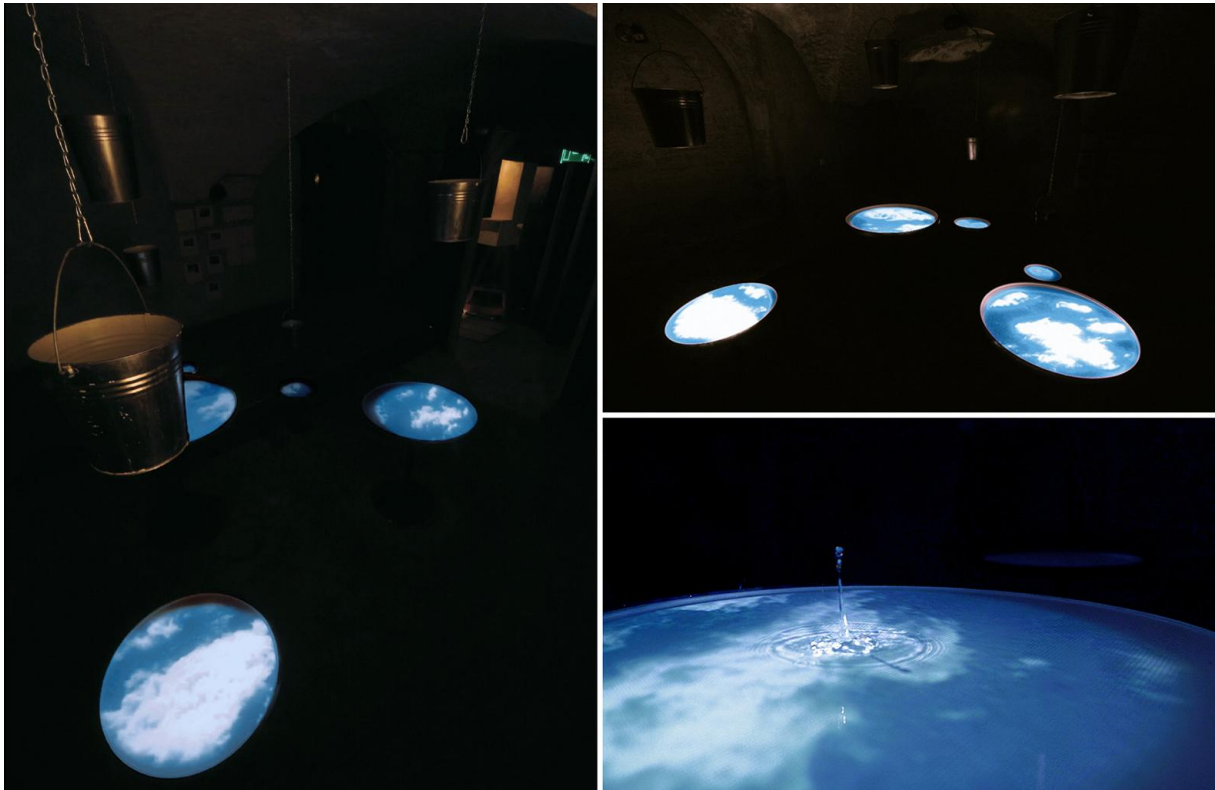

3. sz. kép: Zoetrope, objekt

4. sz. kép: Bányajárat, filmnyelvi variáció I – II., 2 és fél D animáció, 4:57 min.

5. sz. kép: Kutak, installáció

6. sz. kép: Periscope, objekt

7. sz. kép: Csille, fényinstalláció

8. sz. kép: A bolond kútásó, hanginstalláció I-II., bányatelefonok